

Руденко Т.П.

доцент,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ФІЛОСОФІЯ АВГУСТИНА ЯК СИМБІОЗ ХРИСТИЯНСЬКОГО ВЧЕННЯ ТА АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Римсько-християнський філософ Августин Аврелій (Блаженний) став видатним ідеологом нового християнського віровчення. Він залишив після себе велику літературну спадщину, серед якої багато праць з філософії та богослов'я.

Августин поставив бога у центр філософського мислення, і з цього періоду філософія середньовіччя на багато віків стала теоцентричною. Бог за Августином, постає як вища, незалежна істота, а все інше існує завдяки його волі. Вчення Августина про душу співзвучне з Платоном. Душа не може бути ні тілесною належністю ні видом тіла, вона не є матеріального, має лише функцію мислення, волі та пам'яті. Вона відрізняється від тіла своєю досконалістю. Таке розуміння душі існувало і у грецькій філософії, але Августин вперше визначив, що така досконалість походить від безсмертя душі і від її близькості до бога.

Цікавим є уявлення Августина про час. «Час існує лише в нашій душі. Минуле – у пам'яті, майбутнє – в очікуванні. Його можна передбачити по деяким ознакам, існуючим вже у сучасному. Сутність сучасного часу складає споглядання» [2, с. 408].

Філософія Августина зосереджена на божові як єдиному, досконалому, абсолютному бутті. Світ розглядається як творіння бога і є його відбиттям. За Августином, світ як акт божого творіння є розумним, бог утворив його на основі власної волі, ідеї. Так, Августин створює християнський варіант вчення про ідеї, так само як виникають ідеї у Платона, яке розумілося у теологічному та персоніфікованому дусі. На думку Августина, бог являється ідеальним взірцем реального світу. У Августина, як і у Платона існують два різновиди світу: ідеальний у божові і реальний у світі і просторі.

Августин, на відміну, від язичеських філософів, вважав, що для людини відкритий шлях пізнання. Свою задачу він вбачав у пошуку шляхів пізнання, вільного від помилок, для чого намагався встановити надійну початкову точку пізнання. Подолання античного скептицизму, у Августина, полягає у відхиленні припущення про чуттєве пізнання як шлях, що веде до істини. Августин стверджує, що душа людини, її

свідомість є стійкими пунктами у світі. Коли людина зосередить увагу на пізнанні своєї душі, тоді вона знайде там зміст, який не залежить від зовнішнього світу. Таким чином, Августин започаткував теорію самопізнання, засновану на апріорності, на до досвідних істинах, творцем яких є бог. А істини можна пізнати лише за допомогою віри.

Підкреслюючи значення почуттів, Августин проголошує єдність віри і пізнання. Віра і розум взаємно доповнюють одне одного. Розумій, щоб вірити, вір, щоб розуміти – відома теза Августина. Він відкидає концепцію автономного існування науки, що відповідало християнському вченню. Віра має перевагу над розумом, саме це твердження стає традиційним для християнської філософії. Найвищим авторитетним джерелом віри Августин проголошує церкву. Його погляди відповідали ситуації, коли у Римській імперії церква ставала ідеологічним централізованим інститутом.

Розвиваючи свої погляди далі, Августин не тільки приймав центральну тезу християнсько-релігійної теорії пізнання, але й намагається обґрунтувати її з точки зору філософії. За Августином існують два джерела пізнання: індивідуальний досвід людини і знання, набуті від інших людей, яке і є вірою. У цьому визначені Августин піднімає поняття щоденного і наукового знання. Щоденне знання справді, багато у чому спирається на власний досвід, нерідко помилковий або недостатньо обґрунтований. Розмірковуючи, Августин робить висновок про помилковість будь-якого знання, яке людина набуває самостійно.

Чільне місце в філософії Августина посідає моральна проблематика, а саме оцінка добра і зла у світі та їх відмінність. Августин наголошує на абсолютності божественного добра і відносності зла, яке має інше походження, тобто випливає з гріховної природи людини. Це знімає з бога відповідальність за зло, яке існує у світі. А також Августин стверджує, що зло не тільки не порушує світової гармонії, але й є необхідним для її утримання. Зло постає в його етичній доктрині як відсутність добра, вірніше, як його послаблення, а не як присутність злого начала у світі. Він вважав, що добрі вчинки властиві не всім людям і їх бездоганна мораль – це божественна благодать.

Уявлення про людину у християнському світогляді виражено в образі і подобі бога. У Августина вперше з'являються ідеї унікальної сутності людини як духовної істоти. У процесі спілкування з богом він здійснив піднесення власного духу, і виклав свої думки у «Сповіді» [1]. Як і грецькі філософи він вважав, що головною метою людського життя є щастя, яке людина може досягти пізнаючи бога. Порушуючи заповіді бога людина допускає виникнення зла у світі і лише праведники на його думку, позбавляються зла, наближаючись до бога через відмову від земних благ, аскетизм. Гідним життям людини він вважає «життя за

богом», «і справжнє щасливе життя у тому, щоб радіти тобою, від тебе, заради тебе: це справжнє щасливе життя, і іншого не має» [3, с. 391].

Захисником грішників перед богом у Августина постає церква, яка допомагає їм наблизитись до бога. Кінцевою метою для людства повинно бути царство боже, а в земному житті воно проявляється в одиничних проявах праведного життя окремих людей. Августин наголошує на єдності божественного і земного світу, між якими відбувається боротьба за утвердження влади. Він надає церкві право на владу у громадському і політичному житті.

Філософія Августина мала величезний вплив на духовне життя Європи. Його праці тривалий час вважалися взірцем ортодоксальної філософії. Багато проблем середньовічного мислення вирішувалось за допомогою його текстів.

Список використаних джерел:

1. Августин Аврелий. Исповедь. Абеляр П. История моих мыслей / пер. М.Е. Сергиенко. – М.: Республика, 1992. – 300 с.
2. Таранов П.С. Жизнь. Судьба. Учение. Мысли: Универсальный аналитический справочник по истории философии: Симферополь: «Реноме», Т 1, 2005. – 704 с.
3. Яковлева Л.И. Хрестоматия по западной философии: Античность. Средние века. Возрождение. – М.: ООО «Астрель», 2003. – 800 с.